

Přehled dějin sociologie umění

Sociologie umění

Opakování

- ▶ Imanentní analýza
- ▶ Funkcionální analýza

- ▶ Jak uchopit vztah umění a společnosti
 - ▶ sociální filosofie umění (Platón, Adorno)
 - ▶ sociologická či sociologizující estetika (Taine)
 - ▶ sociální dějiny umění (Hauser)
 - ▶ sociologie umění (Bek, Trávníček)

- ▶ Otázky
 - ▶ sociální funkčnost umění
 - ▶ sociální struktury uměleckého života (s afinitou na umění)
 - ▶ konstrukce sociálního významu umění

Prehistorie

- ▶ Antika
 - ▶ Platón – Ústava, Zákony
 - ▶ Aristoteles

- ▶ Církevní otcové

- ▶ Pojem vkusu v 17. a 18. století

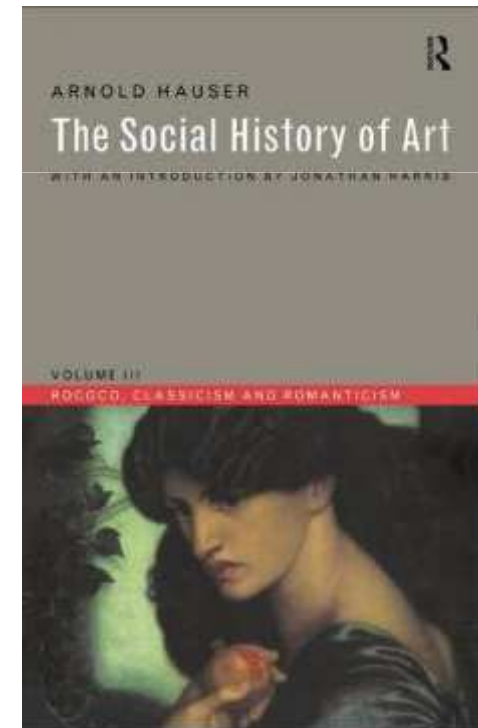
Hippolyt Taine

- ▶ 1828-1893
- ▶ umělecký naturalismus a sociologický pozitivismus, vliv Émile Zoly
- ▶ Histoire de la littérature anglaise (1864) 5 vol.
- ▶ Philosophie de l'art (1865 et 1882)
- ▶ teorie tří faktorů vlivu na literaturu:
 - ▶ Race – Rasa
 - ▶ Le milieu – Prostředí
 - ▶ Le moment – Doba
- ▶ Umělecké dílo je dokumentem doby
- ▶ Reprezentující osobnosti doby

Materialistické pojetí

- ▶ **Karel Marx**
 - ▶ 1818 – 1883
 - ▶ Teorie odrazu
 - ▶ Kauzalita
 - ▶ Kognitivní hodnota
- ▶ **Arnold Hauser**
 - ▶ 1892 – 1978
 - ▶ The Socioal History of Arts (1951)
 - ▶ Ne „estetický pohled“
- ▶ **Georgy Lukács**
 - ▶ Teorie románu (1920)
 - ▶ Sociální determinace forem a žánrů

Max Weber (1864 – 1920)

- ▶ Die rationalen und soziologischen Grundlagen der Musik (1921, 1925)
 - ▶ Racionální a sociologické základy hudby
 - ▶ fragment – poznámky z let 1912-13
- ▶ Součást Weberovy sociologie kultury a náboženství
- ▶ Nehodnotící sociologie
- ▶ Proti redukci na hospodářské příčiny
- ▶ Otázka pokroku v umění

Psychologizující tendence

- ▶ Benedetto Croce
- ▶ Henry Bergson
- ▶ Herbert Read – Výchova uměním

- ▶ Ernst Hans Gombrich
 - ▶ 1909–2001
 - ▶ Art and Illusion (1960) - psychologie obrazového znázorňování
 - ▶ Studies in the Art of the Renaissance (1966)

 - ▶ Příběh umění (1950, 1. vyd.)
 - ▶ Dějiny vidění
 - ▶ Zlom v tradici

6 základních přístupů ve 20. století

- ▶ **Humanistický historický přístup** v kunsthistorii raného 20. století (Dilthey, Panofsky, Cassirer)
- ▶ **Marxistická sociální historie umění** (Hauser, Antal, Francastel, Duvignaud, Goldmann, Lukács, Benjamin, frankfurtská škola, J. Berger, T. J. Clark, F. Jameson)
- ▶ **Kulturální studia**, kulturní materialismus a postmodernismus (new art history, Borzello a Rees, Greenblatt, Eagleton, R. Krauss, Hal Foster)
- ▶ **Institucionální teorie** umění v analytické filozofii (Danto, Dickie)
- ▶ **Antropologická studia** domorodého umění (Boaz, Kroeber, Lévy-Strauss, Geertz, Gell)
- ▶ **Empirická studia** institucí současného umění (Becker, Bourdieu, Peterson, Blau, Crane, DiMaggio, Heinich, Zolberg)

Harrington (2004:15)

Mezi 1. a 2. světovou válkou

- ▶ Sociálně filozofická reflexe současného umění
 - ▶ György Lukács
 - ▶ Anatolij Vasiljevič Lunačarskij
 - ▶ Walter Benjamin
 - ▶ Theodor Wiesengrund Adorno

- ▶ Sociologie jednotlivých uměleckých druhů
 - ▶ Levin Ludwig Schücking: Soziologie der literarischen Geschmacksbildung (1923)
 - ▶ Empirická hudební sociologie – výzkumy rozhlasového publika Paul Lazarsfeld (Rakousko) a Karel Vetterl

Frankfurtská škola sociálněvědná

▶ Institut für Sozialforschung ve Frankfurtu nad Mohanem

- ▶ Založen z iniciativy Felixe Weila.
- ▶ Zřízení povoleno 1923, slavnostně otevřen 1924.
- ▶ První ředitel Carl Grünberg.
- ▶ Od roku 1930 jej vystřídal Max Horkheimer.

▶ Členové a spolupracovníci Institutu pro sociální výzkum:

- ▶ Max Horkheimer, Erich Fromm, Friedrich Pollock, Leo Löwenthal, Herbert Marcuse
- ▶ Theodor Wiesengrund-Adorno – ovlivněn zejména:
 - ▶ Siegfried Kracauer
 - ▶ György Lukács
 - ▶ Walter Benjamin

Frankfurtská škola sociálněvědná

- ▶ Theodor Adorno a Max Horkheimer
 - ▶ Dialektik der Aufklärung (1944, 1947)

- ▶ T. W. Adorno
 - ▶ Philosophie der neuen Musik (1949)
 - ▶ Einleitung in die Musiksoziologie (1962)
 - ▶ Ästhetische Theorie (1970, česky 1997)
 - ▶ Vztah umělce a publika
 - ▶ Fetišový charakter umění
 - ▶ Standardizace produkce

- ▶ Leo Löwenthal
 - ▶ Literature and the Image of Man (1957)
 - ▶ Literature, Popular Culture, and Society (1961, Literatur und Gesellschaft 1964)

Sociologie umění v Německu

- ▶ **Alphons Silbermann (1909 – 2000)**
 - ▶ v 60. letech oponent Adornův z pozic empirismu, „spor o pozitivismus“
 - ▶ Empirische Kunstsoziologie. Eine Einführung mit kommentierter Bibliographie (1973)

- ▶ **Niklas Luhman (1927 – 1998)**
 - ▶ Die Kunst der Gesellschaft (1995)
 - ▶ sociální teorie
 - ▶ Komunikační struktura
 - ▶ Autoreference
 - ▶ Funkční systémy

Francouzská sociologie umění

- ▶ Pierre Francastel
 - ▶ Peinture et société (1951, česky Malířství a společnost 2003)

- ▶ Robert Escarpit – směřování k empirické sociologii a kvantitativnímu výzkumu
 - ▶ Sociologie de la littérature (1958)
 - ▶ s kolektivem La littéraire et le social. Éléments pour une sociologie de la littérature (1970)

- ▶ Lucien Goldman – hlásil se k marxismu, hovoří o „genetickém strukturalismu“
 - ▶ Pour une sociologie du roman (1964)

- ▶ Pierre Bourdieu (1930-2002)
 - ▶ La distinction. Critique sociale du jugement (1979)
 - ▶ Les règles de l'art. Genèse et structure du champ littéraire (1992)

Sociologie umění v českém prostředí

- ▶ **Otakar Hostinský (1878-1910)**
 - ▶ O socialisaci umění (1903) a Umění a společnost (soubor přednášek z roku 1900 vydaný roku 1907)
- ▶ **Zdeněk Nejedlý (1878-1962)**
 - ▶ kulturně historický přístup – monografie Bedřich Smetana, T. G. Masaryk
- ▶ **Otakar Zich (1879-1934)**
 - ▶ Estetické vnímání hudby (1910) – metoda empirického zkoumání hudebních preferencí
- ▶ **Vladimír Helfert (1886-1945)**
 - ▶ výzkum barokního zámku jako hudební instituce

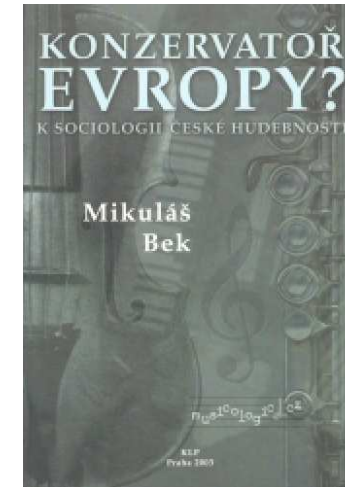
Sociologie umění v českém prostředí

- ▶ Jan Mukařovský (1891-1975)
 - ▶ Estetická funkce, norma a hodnota jako sociální fakty (1936)
- ▶ Felix Vodička (1909-1974)
 - ▶ výzkum recepce jako součásti historie literatury
- ▶ Karel Krejčí (1904-1979)
 - ▶ Sociologie literatury (1944)
- ▶ výzkum rozhlasového publika – od 60. let Vladimír Karbusický a Jaroslav Kasan

Sociologie umění v českém prostředí

▶ Mikuláš Bek

- ▶ Konzervatoř Evropy? K sociologii české hudebnosti.
- ▶ Ústav hudební vědy Filozofické fakulty Masarykovy univerzity v Brně – Koniasch Latin Press, Praha 2003

▶ Jiří Trávníček

- ▶ Čteme? Obyvatelé české republiky a jejich vztah ke knize.
- ▶ Host, Brno 2008

